

Alți factori ca lipsa de perspective în domeniu, condițiile de trai nu pot fi influențate de niciuna din părțile procesului de studiu. Tot ceea ce se poate de făcut este încurajarea inițiativei și explicarea responsabilității pe care o are fiecare student față de sine însuși, responsabilitatea de a-și conduce singur viața și a se lupta pentru un viitor mai bun.

Referințe bibliografice

1. Cornescu, V., Marinescu, P., Curteanu, D., Toma, S., (2004). *Management - de la teorie la practică*.
2. Pânișoară, G., Pânișoară, I.O., (2005). *Motivarea eficientă. Ghid practic*. Iași: Polirrom.
3. Вилюнас, В. К.,(1990). *Психологические аспекты мотивации человека*, Изд-во МГУ.—288 с.
4. Бакшаева, Н. А., Вербицкий, А. А., (2006). *Психология мотивации студентов*. Издательство: Логос.
5. Ильин, Е.П., (2000). *Мотивация и мотивы*. — СПб.: Питер.
6. Маслоу, А., (2008). *Мотивация и личность*. — СПб.: Питер.

Demersuri contradictorii ale mondializării

Dodul Dumitru, lector superior,
Catedra Filosofie și Antropologie, USM

Mondializarea² economiilor, piețelor, a comerțului și informației sub acțiunea mijloacelor de comunicare, comercializarea culturii duc la o transformare de substanță a civilizației. Suntem contemporanii fenomenului mondializării. Asistăm la crearea unei noi societăți cu noi instituții care cultivă coduri comune fără de care noua ordine mondială nu se va putea menține. Deși acest fenomen ascunde numeroase ambiguități și ambivalențe, este vizibilă existența unei legități care

² Fenomenul sau fenomenele de *globalizare* (de origine anglo-saxonă) și *mondializare* (de origine franceză) – reprezintă realități complexe care se „contopesc”, se „intensifică” în special pe plan economic. Etimologic între aceste noțiuni există diferențe, în mod deosebit, de ordin ideologic. Astfel *Globalizarea* se asociază cu imperialismul american, bazat pe mondialism pentru a se impune în satisfacerea necesităților economice a unei țări. Din aceste considerente, pentru a evita confuziile ideologice se operează cu noțiunea de *mondializare* [5].

conduce spre o unitate. Noile instituții trebuie să fie capabile să supravegheze și să reglementeze la nivel global proiectul de stăpânire a lumii prin știință și progres. Surprinzător, dar progresul nu mai este destinat emancipării și bunăstării omului, el devine un proces fără subiect, fără finalitate și fără obiectiv, care nu are altă alternativă decât a se mișca sau a se prăbuși. Acesta este și rezultatul amestecului elementelor de politică economică ultraliberală cu altele neocolectiviste, ce produce o simbioză greu de imaginat și de administrat. Aceste procese au condus la percepția fragmentară a lumii înconjurătoare, la o stare de stres continuu a societății, crize la nivel de personalitate și grupuri sociale, tensionarea relațiilor interetnice și interconfesionale. În contextul universalizării³ și dinamizării⁴ proceselor contemporane, când intensificarea relațiilor dintre state, economii, instituții, oameni a înaintat noi provocări, „elitele vechi” nu mai au capacitatea de a riposta: criza financiară, criza economică, la nivel local – crize social-politice, sunt rezultatul epuizării paradigmatelor vechi, demonstrând necesitatea orientării tuturor forțelor pentru constituirea unei noi paradigme, care într-o societate informațională, tehnologizată ar depăși marile doctrine ideologice ce pot fi transformate, pentru început, în utopii totalitare, ca mai apoi să fie aplicate realității. Procesele civilizatorii contemporane afectează tot mai profund omul și societatea, condiționând redefinirea identității.

Fenomenul mondializării reprezintă o realitate obiectivă, proces inevitabil, atât la nivel planetar, cât și la nivel regional; proces complex și multiaspectual, însoțit de demersuri contradictorii.

³ Universalizarea – proces caracterizat prin intensificarea interrelațiilor dintre state, instituții, culturi, indivizi, care a luat amploare începând cu anii '80 ai sec.al XX-lea, producând schimbări pe toate planurile. Una din caracteristicile principale ale ei sunt reglarea relațiilor prin intermediul pieței, care devine superioară celei realizate de către state, piața mondială impunându-se tot mai mult celei naționale, care nu mai poate fi protejată, crescând deci constrângerea internațională.

⁴ Caracteristica principală a *dinamizării* este accelerarea tranzacțiilor. La nivel planetar este vorba de o teribilă tiranie a timpului real asupra spațiului real; mondializarea piețelor financiare însemnând acces la spațiul mondial pentru diferiți actori, competiția se duce în principal pe tărâmul timpului, nu se mai pune problema cuceririi unor noi spații, ci a timpului de acces. Spațiul mondial este integral temporalizat. Problema principală nu mai este cea de apartenență la un spațiu dat, ci la timpul mondial, adică la noua dinamică planetară.

Printre trăsăturile specifice ale mondializării pot fi menționate următoarele: *mondializarea economiei, răspândirea instituțiilor politice ale democrației liberale, multiplicarea comunicării, comercializarea culturii, redefinirea identității etc.*

În același timp mondializarea este însoțită, inevitabil, și de aspecte contradictorii precum *globalizarea-fragmentare, universalism-particularism, omogenizare-diferențiere, integrare-dezintegrare, centralizare-decentralizare etc.*

Accelerarea procesului de internaționalizare a pieței la nivel regional, global crează un dublu curent dificil de controlat: pe de o parte, delocalizarea întreprinderilor occidentale în țări cu moduri de producție mai scăzute, pe de altă parte migrarea spre Vest a forței de muncă mai ieftine din țările respective. Acest aspect din sfera economicului se transferă inevitabil în cea a politicului, deoarece se constituie un număr suplimentar de șomeri și nemulțumiri sociale, care se traduc prin respingerea ideii unei Europe lărgite, fără frontiere (la nivel regional). Neacceptarea populară a Constituției europene a demonstrat că liderii politici au forțat ritmul într-un mod imprudent, fapt, care, totodată, denotă multiaspectualitatea acestui fenomen.

Internaționalizarea tehnologiilor informaționale comprimă distanțele, moment de o mare importanță într-o lume universalizantă și dinamică. În același timp, acest proces duce la constituirea unui homo oeconomicus care respinge frontierele și odată cu ele emoțiile și sentimentele. Dezvoltarea unui homo oeconomicus/globalus (omul mondializat) presupune și dezvoltarea unei noi identități, – transnaționale. O astfel de identitate se poate forma doar în cadrul unei societăți democratice – democrația la etapa actuală s-a perfecționat, teoretic e aproape perfectă.

Sufragiul universal este deja o cucerire istorică, „nu mai există cetățeni de categoria a doua”. Toți sunt egali: femeile și bărbații, albi și cei de culoare; discriminarea pe criterii de religie, rasă, de sex, comportament sexual, etc. este ilegală și denunțată de o educație insistentă. Totuși, în practică, egalitatea nu decurge automat, excluderea continuă să se manifeste, cu toate că libertățile (de exprimare, de mișcare, etc.) sunt în avânt. Există însă libertatea „miliardului de aur” de a-și urmări obiectivele. Nu a existat și nu există la etapa actuală o societate fără o elită economică, politică; segmentul elitei intelectuale este conectat la sectoarele chee, în special la media.

Mobilitatea socială - mai mare, desigur, decât în perioadele precedente, fiind una din caracteristicile indispensabile ale mondializării, rămâne, totuși, destul de limitată. Ca să te menții la nivel înalt e necesar și acum să ai „origini bune”.

Într-o epocă marcată, în primul rând, de economie și finanțe, actul de putere cere o pregătire adecvată. Politica este deja o meserie și astfel conducătorii devenind tehnocrați, tind să se rupă de masa alegătorilor. Fragmentarea, la toate nivelurile, devine una din caracteristicile centrale ale modelului societății occidentalizate; ea se accentuează continuu în ritmul evoluției economice și culturale.

Bogăția materială, liberalismul și individualismul, cultura diversității, simțul reușitei și alte trăsături particulare se combină într-un mecanism greu de imaginat.

Mondializarea îi avansează pe cei mai performanți, pe occidentali, dar și pe acei care în anumite domenii pot concura cu succes. Capitalul nu „are patrie”. El prosperă în mediul internațional gășind, în așa fel, mijloacele pentru a face față concurenței, mijloace care depășesc, în societățile respective, cadrul material afectând, sau mai nou, asimilând culturile autohtone. În cadrul transformărilor recente, se evidențiază faptul că procesul acumulării cunoștințelor despre o cultură străină în defavoarea însușirii propriei culturi provoacă stagnarea treptată a competiției socioculturale. Dorința de a trăi într-o societate de tip occidental, alimentată de procesele civilizației contemporane, provoacă ruperea cu tradiția și cu spiritul național, cu valorile culturilor naționale, ceea ce face ca integritatea spirituală să se piardă. Acest loc este treptat ocupat de un pragmatism și utilitarism care determină omul în activitatea sa să îndeplinească tot mai multe roluri contradictorii: față de morală, de trecut, de aproapele său, de poziția civică, de istorie. Condiția omului ca ființă istorică ce ține de o cultură, o etnie, o națiune, conștiința istorică, ca formă a conștiinței sociale, în cadrul civilizației umane nu va mai avea acel rol în lupta pentru afirmare, nu doar a unei culturi, ci și a omului însuși.

În contextul acestei investigații un interes deosebit prezintă conceptualizarea fenomenului mondializării de către Gerard Leclerc care susține că prin mondializare toate produsele economice sunt pe cale să se transforme [4, p.7]. Acest fenomen reprezintă și o revoluție a comunicațiilor: revoluție în transmiterea mesajelor, revoluție în

transportul persoanelor. Combinația acestor două mutații, dacă ar fi să urmărim continuitatea logică a mesajului lui G. Leclerc, a constituit una dintre marile contribuții la mondializarea actuală. Transportul persoanelor, în special începând cu anii '90 ai sec XX-lea, a permis dezvoltarea turismului de masă și facilitează mișcările intercontinentale de emigranți. În același timp, sistemul mondoviziunii și Internetul fac posibilă apariția unei circulații mondiale a mesajelor, imaginilor și discursurilor. Autorul menționează că lumea se transformă, proces care, în opinia lui, este o „minunată lume nouă”. Printre aspectele pozitive pe care le menționează G. Leclerc sunt facilitarea realizării, într-o perioadă foarte restrânsă, a unor sarcini, care cu câteva sute, mai corect cu câteva zeci de ani în urmă, necesitau o perioadă de durată mai mare. Interrelațiile universitare dintre marile centre culturale ale lumii din Europa și America, Asia și Australia au făcut ca Orientul Apropiat sau alte spații inaccesibile să fie cunoscute tuturor. G. Leclerc abordează acest fenomen, în special, din perspectiva unei viziuni occidentalocentriste, conturând aceste procese nu doar ca o schimbare a raporturilor dintre civilizații și culturi, ci, în primul rând, între Occident și celelalte civilizații și apoi dintre oameni, grupuri de oameni, „un amestec încă necunoscut de oameni și civilizații” [4, p.9]. Cu toate acestea, nu este clar totuși în baza căror principii, coduri, norme se va realiza întâlnirea dintre Occident și Orient și ce paradigme vor urma participării la constituirea *mondialității culturale* [4, p.286]. În același timp, trebuie să menționăm că, deși această lucrare constituie o sursă de discuții și controverse, meritul lui G. Leclerc este că el pune accentul nu doar pe sfera economică a fenomenului mondializării, ci, în special, pe dimensiunea culturală a lui. De aceea susținem importanța acestui aspect ce implică și presupune principii în baza cărora trebuie să fie stabilite relațiile între societăți, grupuri, indivizi cu valori eterogene, eventual conflictuale. Or, se știe că în diferite părți ale lumii, procesele sociale care au avut loc în diferite perioade, au lăsat amprente diverse asupra societăților respective.

Este important să cunoaștem care va fi rolul și destinul societăților neoccidentale în crearea unei ordini mondiale noi, bazate pe criteriile civilizației occidentale, cu valorile ei liberal-democratice și cu un înalt nivel al dezvoltării științifico-tehnologice. Atitudinea față de acest tip de guvernare și față de societățile democratice a fost diferită. Este bine

cunoscută critica democrației de către teoreticienii moderni și contemporani. Amintim, de exemplu, că pentru Karl Marx democrația prezintă o falsă egalitate, iar Jean-Paul Sartre critică democrația pentru formalismul ei.

Abordarea actuală a proceselor civilizatorii neapărat trebuie să conțină aspectele esențiale ale progresului în societățile contemporane, care în contextul fenomenului globalizării reflectă tendințele constituirii unei civilizații planetare. Acest proces, după cum afirmă G. Dilighenski, nu presupune contopirea civilizațiilor locale, dar va fi unul complex și contradictoriu, unul din aspectele principale ale căruia va fi tehnologizarea societăților din Est și Sud și implementarea elementelor economico-politice, dar și culturale occidentale [9]. Concepția lui G. Dilighenski în mare măsură a fost influențată și de abordarea lui Fr. Fukuyama a „sfârșitului de istorie” [3]. Însă, spre deosebire de acesta, savantul rus subliniază importanța rolului spiritualității orientale (islamice, indiene, etc.) asupra civilizației occidentale. Trebuie de menționat că această concepție presupune un mare impact al culturilor orientale asupra Occidentului, care în perioada unei crize spirituale din societatea „civilizată” va lăsa o amprentă vădită în constituirea unei noi sisteme a valorilor „postmateriale”. Astfel, rezultă că nu doar Occidentul va influența „restul”, dar și metropola, în acest proces al universalizării și dinamizării proceselor sociale, va primi noi elemente ce pătrund în urma relațiilor cu alte societăți (nu trebuie să uităm și despre fenomenul migrației). Cum vor contribui însă nu se cunoaște și ce fel de pondere va avea pentru societatea occidentală acest proces contradictoriu va depinde, în mare măsură, de strategiile în baza cărora se vor stabili relațiile dintre membrii diferitor culturi.

În acest context ne referim la viziunea lui T. Brailean cu referire la evoluția proceselor contemporane, reflectată în lucrarea *Globalizarea Nenumele nimicului* în care autorul consideră că „evoluția proceselor contemporane poate fi privită ca o lume care trăiește un moment de fractură, o necesitate de schimbare de paradigmă și aceasta nu doar în interiorul științei, ci și în viața noastră întreagă” [1, p.11]. Globalizarea, în concepția autorului, este „evenimentul evenimentelor contemporaneității” [1, p.155]. Acest proces este caracterizat prin creșterea vitezei de desfășurare a evenimentelor în sistemul global, care afectează societățile umane de o manieră complexă și contradictorie. T.

Brăilean menționează pericolul ce provine din omogenizarea, pentru început, a elitelor politice și intelectuale, din plagiarea reciprocă. Pe de altă parte, este menționată și prezența noii epoci, a marilor migrații, fenomen care, după părerea autorului, dă naștere unui nou tip de cosmopolitism. Astfel, identitățile devin din ce în ce mai fragilitate, în special datorită „valorilor” impuse, răspândite prin noile mijloace de mediatizare, care condamnă cu vehemență tot felul de izolaționisme din motive nu totdeauna obiective. În lucrarea lui T. Brăilean sunt abordate și astfel de probleme ca întâlnirea civilizațiilor (autorul relatează despre acest fenomen, bazându-se pe teoriile lui S. Huntingcton și Orwell). O atenție deosebită T. Brăilean atrage relațiilor occidentului cu islamul. De asemenea, este analizată și problema spațio-temporalității la etapa actuală. Marile confruntări ale viitorului, consideră T. Brăilean, se vor da la nivelul vitezei de calcul. La fel ca și H. Bergson și Fr. Braudel, T.Brăilean abordează în cadrul analizei proceselor contemporane și problema timpului. În lucrare este relatată evoluția ritmurilor diferitor societăți, unde este dominantă ideea că „timpurile locale sunt tot mai mult dominate de timpul mondial nu doar la nivelul schimbărilor de informații, dar și în materie de anticipări, previziuni, strategii” [1, p.175].

Generatorul mondializării – civilizația occidentală a dominat lumea non-occidentală colonial și militar; o domină și azi economic, cultural și informațional, dezlănțuind cele mai puternice tendințe și forțe identitare în aceste zone. Acest fenomen complex și contradictoriu este însoțit de conflicte și neînțelegeri, care nu a scutit nici o societate, stat sau civilizație. Important este ca schimbările respective să influențeze în așa fel perceperea lumii încât tradiția istorică, religia, originea, conștiința locului și a timpului cultural să rămână factori de o primă importanță.

Încă un aspect asupra căruia a insistat autorul este problema religiozității omului contemporan, care, după T. Brăilean, „lipsit de iubire, golit de credință, eliberat de conștiință, omul contemporan doarme în propriile aspirații” [1, p.24]. De aceea este nevoie de o voință puternică pentru ieșirea din această stare, mult mai puternică decât pasiunile care îl domină.

Din cele menționate mai sus, putem constata că omul contemporan are nevoie de un înalt nivel de conștiință și de creativitate, fapt demonstrat de numeroasele primitivisme, pe care le depistăm tot mai frecvent. Referitor la devenirea societății globale, având la bază

patrimoniul valoric creat de omenire, datorită căruia s-a ajuns la nivelul actual de dezvoltare a culturii și civilizației umane, menționăm că a cunoscut la diferite etape ale evoluției sale atât progres și prosperare, cât și perioade mai sumbre, uneori traversând evenimente destul de tragice.

Mondializarea s-a constituit în baza unui proiect rațional și a generat în cele mai violente iraționalisme. Pierzând cultura noi rămânem doar cu tehnica, care nu poate, nu e capabilă să îndeplinească funcțiile culturii, ea (tehnica/civilizația) crează bunuri, fiind prin excelență operă colectivă, instituționalizată.

Referințe bibliografice

1. I. Brailian T. Globalizarea. Numele nimicului. - Iași: Editura Institutul European, 2005.
2. Beck U. Ce este mondializarea? – București: Woll, 2003
3. Fukuyama Fr. Sfârșitul istoriei și ultimul om. București: Paideea, 1992.
4. Leclerc G.. Mondializarea culturală: civilizațiile puse la încercare. Chișinău: Știința, 2003.
5. Marin D. Globalizarea și aproximările ei. Colecția de prelegeri nr.9. – București: Editura Economică, 2004.
6. Huntington S. Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale. București: Antet, 1998.
7. Toffler A. Al treilea val. București: Politică, 1983
8. Toynbee A. Orașele în mișcare. București: Politică, 1979.
9. Дилигенский Г. «Конец истории» или смена цивилизаций. <http://www.Gumer.info/bibliotek-Buks/History>
10. Кисилев С. С. «Тайна прогресса» и возможность истории. // Вопросы философии, 2009, № 2, стр. 3-20.

Specificul educației permanente în cadrul societății contemporane

Scobioală Nadejda, doctorand, lect. univ., UASM

În ultimele decenii ale secolului al XX-lea oamenii de știință, oamenii politici și responsabili ai diferitelor sectoare ale vieții sociale au identificat un nou tip de probleme care se impuneau din ce în ce mai mult, atât prin caracterul lor grav și prezent, cât și prin dimensiunile lor regionale și globale. Este vorba despre probleme ca: deteriorarea mediului